

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ตลอดระยะเวลา 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 – 30 กันยายน พ.ศ. 2561 ผลการดำเนินงานสามารถตอบวัตถุประสงค์และองค์ความรู้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามโจทย์การวิจัย

1. โจทย์การวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน คือจะทำอย่างไรที่จะค้นหารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

2. ตอบโจทย์การวิจัยได้ว่า

งานวิจัยเรื่องรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านของผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลพรรณ ออสปอนพันธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีแนวคิดมาจากปัจจุบันปัญหาของความเหลื่อมล้ำได้มีมากขึ้นในเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นซึ่งปัจจัยที่รุมเร้าทั้งภายในและภายนอก ภายในเกิดปัญหาทรัพยากรย่อยหรือ ความยากจน ภายนอกเกิดจากการกดดันของยุโรปและอเมริกาในประเด็นการค้ามนุษย์ทำให้ไทยได้ออกกฎหมายการประมงมาใช้อย่างเคร่งครัดทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากร การกระจุกตัวของความร่ำรวยอยู่ในคนจำนวนน้อยหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดี คณะผู้วิจัยและเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีได้สนใจในเรื่องของความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นอย่างมาก

โจทย์การวิจัย จะทำอย่างไรที่จะค้นหารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

วัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุและผลกระทบความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี 3. เพื่อศึกษาวิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบาย ไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ผลการวิจัยพบว่า ระบอบประชาธิปไตย คือรูปแบบสำหรับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบ เริ่มต้นจากปัญหาวิจัยเป็นประเด็นที่คณะวิจัยได้พบเห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีมาตั้งแต่ปี พศ. 2559 ได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านที่มีความหลากหลายมีปัญหาทั้งเข้มแข็งและอ่อนแอแต่ภาพรวมแล้วจะต้องมีแกนนำ คณะวิจัยกับแกนนำได้หารือกันหลายครั้งจนนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้เราสามารถทำงานขับเคลื่อนลดปัญหาความเหลื่อมล้ำได้ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการกับการเรียนการสอนและการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เริ่มจากการระบุปัญหา การหาทางเลือก การกำหนดโครงการแต่ละครั้งจะเป็นการทำงานร่วมกับนักวิจัย นักศึกษา และแกนนำของแต่ละเครือข่าย ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้ประสานงานผลักดันให้การวิจัยขับเคลื่อนไปตามแผนงาน การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศประชาธิปไตยคือคำตอบเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยคณะวิจัยท้องถิ่น ชาวบ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิจัยและนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มาร่วมกันกำหนดปัญหาค้นหาทางเลือก ค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้านภูมิปัญญาชาวบ้านร่วมกันเมื่อภูมิปัญญาที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำนำมาวางแผนโครงการ กิจกรรมขับเคลื่อนกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง ลดรายจ่ายและเพิ่มคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือการจำลองระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมานั่นเอง จึงสามารถสนองตอบต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำให้บรรเทาเบาบาง

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสาเหตุและผลกระทบความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี

3. ศึกษาวิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งต่อไปนี้

1. รูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมคือการนำแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาใช้ขับเคลื่อนกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านโดยผ่านกิจกรรมการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งกิจกรรมลดรายจ่ายและกิจกรรมเพิ่มคุณภาพชีวิต การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการผสมผสานเทคนิคการวิจัยกับการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีโดยมีคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเป็นผู้ประสานงาน ก่อนทำการวิจัยผู้วิจัยต้องไปสำรวจสอบถามแต่ละพื้นที่เป็นการเตรียมความพร้อมว่าจะมีโครงการวิจัยเกิดขึ้นองค์ประกอบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยชุมชน ชุมชนจะมีผู้นำชาวบ้านมาร่วมกันกำหนดปัญหา คำว่า “ร่วมกัน” กำหนดปัญหานี้สำคัญมากเพราะปัญหานั้นไม่มีใครทำอะไรกับมัน ถ้าไม่มีใครไปค้นพบหรือไปเสนอปัญหานั้นขึ้นมาหาทางแก้ไข ผู้กำหนดปัญหาจะมี 2 ฝ่ายคือผู้นำชุมชน หรือ นักวิจัยท้องถิ่น ชาวบ้านในชุมชนมาร่วมกันกำหนดปัญหากับอาจารย์นักศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชนจะเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมตามบทบาทของตนชุมชนที่วิเคราะห์ปัญหา เรียงลำดับปัญหาไว้ล่วงหน้าจะทำงานได้ไว้ แก้ไขได้ตรงจุด หน้าที่ของนักวิจัยคือการประสานงานเป็นหลัก จากนั้นนำไปสู่การบูรณาการกับการเรียนการสอน มอบหมายให้นักศึกษาลงพื้นที่สอบถามข้อมูลเพื่อเตรียมจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาประเด็นนี้ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้นเป็นการเปิดโลกทัศน์และเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของนักศึกษาจากนั้นมาวางแผนงานไปสู่ขั้นตอนกระบวนการที่จะลดความเหลื่อมล้ำ ลักษณะสำคัญคือการทำงานเป็นกลุ่มมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อจะปฏิบัติการแก้ไขปัญหาได้ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น การทำอ็เอ็มบอลที่ห้วงน้ำขาว มีการประชุมกันถึงสองครั้ง ถึงจะได้ข้อสรุปออกมาว่าจะทำอ็เอ็มบอลปรับสภาพน้ำที่เสียจากโรงงานฆ่าสัตว์ ปล่อยน้ำเสียออกมาการทำบ้านปลาเพื่ออนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนจากหลากหลายวัสดุ เช่น ท่อพีวีซีที่อ่าวคู้งกระเบน ศาลพระภูมิไม้ใช้แล้วขุดสีกอกที่แหลมสน ท่อซีเมนต์ที่แหลมเทียน ทำซั้งเชือกที่วัดปากน้ำแฉมหนูกับศูนย์ศึกษาพัฒนาอ่าวคู้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปลูกป่าเสมที่บ้านปากคลองเกาะเปริด ปลูกป่าโกงกางที่ห้วงน้ำขาว การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำที่ปากน้ำแฉมหนูและบางกะไชย การทำน้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วยเพื่อปรับสภาพแวดล้อมที่ปากน้ำแฉมหนู การทำน้ำยาใช้ในครัวเรือนที่บางกะไชย การทำฟุน กั้นเขตอนุรักษที่แหลมเทียน การทำธนาคารปูที่ทำแคลง การเก็บและแยกขยะที่แหลมสน รวมไปถึงการทำหมันสุนัขจรจัดที่แหลมสน

2. เปรียบเทียบสาเหตุและผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ทรายาดและจันทบุรี พบว่า สาเหตุความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านทรายาดและจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน มีสาเหตุมาจาก

2.1 ทรัพยากรชายฝั่งร่อยหรอซึ่งเป็นผลมาจากปัญหาป่าชายเลนลดลง ปัญหากัดเซาะชายฝั่งและการทำนาเกลือ พื้นที่ที่ประสบปัญหาป่าชายเลนลดลง ปัญหากัดเซาะชายฝั่งและการใช้พื้นที่ป่าชายเลนทำนาเกลือรุนแรง คือ บ้านปากคลองเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ป่าชายเลนบางกะไชย ปากน้ำแหลมหนู แหลมเทียนพบว่าป่าชายเลนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอ่าวกรูด ห้วงน้ำชาวยังมีป่าชายเลนถึง 461 ไร่ แต่ปัญหากัดเซาะชายฝั่งยังไม่มีที่ท่าจะยุติ ทางจันทบุรีบ้านหัวแหลม ท่าแฉลบ บางกะไชย เกาะเปริด ยังคงมีการกัดเซาะเรื่อยๆ ทางทรายาด อ่าวกรูด แหลมโปีชะ ห้วงน้ำชาวยังมี ปัญหากัดเซาะด้วยการปักแนวไม้ไผ่เช่นเดียวกับเกาะแหม แหลมสิงห์ จันทบุรี นอกจากนี้บ้านแหลมเทียน แหลมสน ทรายาด ปัญหากัดเซาะชายฝั่งยังเป็นภัยเงียบที่มองเห็นชัดเจน ส่วนการใช้พื้นที่ชายฝั่งทำนาเกลือยังพบเห็นทั่วไปที่บางกะไชยว่ามีฟาร์มเกลือขนาดใหญ่ พื้นที่ห้วงน้ำชาวยุติ เจ้าของคำพูดนาเกลือ โคนดิน พื้นที่บ้านปากคลอง เกาะเปริด ชาวบ้านได้ทำนาเกลือในบริเวณป่าชายเลนที่มีอยู่เดิมทำให้คลื่นสามารถพัดเข้ามาได้ง่าย ชาวบ้านได้มีการเอาหินมาวางเป็นแนวกำแพงกันกัดเซาะ

2.2 ทุน ใครมีทุนมากลงทุนมาก มีทุนน้อยลงทุนน้อย จึงเกิดการแย่งผลประโยชน์กันทำอย่างไรที่จะสร้างความเข้มแข็งความเสมอภาคให้กับชุมชนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน คือ การสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน กินอิ่ม นอนหลับและไม่เป็นหนี้ เมื่อไม่มีทุนทำให้ชาวประมงพื้นบ้านลดจำนวนลงเพราะทุกอย่างต้องใช้เงินโดยเฉพาะน้ำมันออกเรือทางบ้านหัวแหลมท่าแฉลบ แก้ไขปัญหาไม่มีทุนโดยการตั้งวงแชร์ พื้นที่บางกะไชยมีเงินทุนมาจากการกู้ยืม พื้นที่แหลมสนมีเงินทุนจากกองทุนสัจจะออมทรัพย์ บ้านอ่าวกรูดมีกองทุนหมู่บ้านให้กู้ดอกเบี้ยยู่เพื่อซื้ออุปกรณ์ประกอบอาชีพ และแหลมเทียนจะมีเงินทุนของกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียนเองให้คนในหมู่บ้านพี่น้องที่ขาดทุนทรัพย์ใช้หมุนเวียน ความยากจน สาเหตุความยากจนของประมงพื้นบ้านไม่มีเครื่องมือทำมาหากินเหมือนคนรวย มีการกำหนดเขตออกจับสัตว์น้ำ ไมล์ทะเล บางครอบครัวมีบ่อกุ้ง บ่อเลี้ยงปลา บางบ้านไม่ต้องออกรับจ้างทั่วไปซึ่งมีงานบ้างหรือไม่มีงานเลย แต่การออกทะเลนั้น พื้นที่ หมู่ 6 บ้านบางกะไชย ระบุว่าการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านจะมีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำทางทะเล เรือประมงพื้นบ้านออกไปไกลแค่ไหน แต่ประมงพาณิชย์เขาสามารถเข้ามาในเขตเรา ได้ แต่เราไม่สามารถเข้าไปในเขตของเขาได้

2.3 หนี้สิน ภาวะหนี้สินยังคงเกิดขึ้นกับประมงพื้นบ้านทั่วไปเนื่องจากต้นทุนในการออกไปจับสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นสัตว์น้ำลดลง เติบโตไม่ทันกับความต้องการของผู้บริโภค ประมงพื้นบ้านบางส่วนถึงกับเปลี่ยนอาชีพไปเลย บางส่วนหันมาลงทุนทำนาเกลือ บ่อปลา ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนจากส่วนตัวหรือ

ญาติพี่น้อง บางครั้งประสบปัญหาเป็นโรค เลี้ยงไม่ผ่านจึงต้องเป็นหนี้ต่อไป บางครอบครัวกู้เงินทุน หมู่บ้านมาเลี้ยง คาดหมายว่า ถ้าได้ผลจะได้เงินใช้หนี้ แต่ถ้าไม่ได้ผลก็ติดหนี้ต่อไปเช่นกัน

2.4 กฎหมายเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยด้านการประมง กฎหมายการปกครอง พ.ศ. 2490 ตราออกมาเมื่อยังมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ หลังจากนั้นมีความพยายามแก้กฎหมายแต่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยเฉพาะเรือประมงพาณิชย์และปัญหาทรัพยากรย่อยหรือ เรือลาก 1 ชั่วโมงไปได้ 300 กิโลเมตร ปัจจุบันลากได้ไม่ถึง 20 กิโลเมตร พ.ศ. 2558 มีการแก้ไขปรับปรุงได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นทรัพยากรของโลก ประมงพื้นบ้านอยู่ได้เพราะความเข้มแข็งของคนในท้องถิ่น ถ้าไม่เข้มแข็งก็ไม่มีอำนาจต่อสู้กับประมงพาณิชย์ได้ พ.ศ. 2560 เพิ่มการอนุรักษ์ทรัพยากรขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของคนในชุมชนแต่ละพื้นที่

จากสาเหตุที่กล่าวมาส่งผลให้เกิดผลดังนี้

(1) ทรัพยากรทางทะเลลดลง หอยลาย หอยแครง หอยตะเภา หอยทุกชนิดที่แหลมเทียน แหลมสน แหลมโปะ อ่าวกรูดลดน้อยลง ปลาทุ ปลาปลิง ปลากระบอก หมึก แมงกะพรุนที่บางกะไชย ปากน้ำแฉมหนู บ้านปากคลองลดน้อยลง ปูม้าที่แหลมเทียน แหลมสน และท่าแฉ้ง สนามไชยลดน้อยลง

(2) เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน รายได้คนรายนายทุนเพิ่มมากขึ้น คนจนมีหนี้สินมากขึ้น ช่องว่างระหว่างรายได้ถึงตัวออกห่างกัน

(3) การประกอบอาชีพมีการเปลี่ยนแปลง จากอาชีพประมงพื้นบ้านเน้นลูกจ้าง, รับจ้างเป็นเจ้าของกิจการ รับราชการ ผู้ปกครองมาส่งเสริมให้บุตรหลานสืบทอดอาชีพประมงพื้นบ้าน เพราะไม่เห็นความมั่นคงในชีวิต

(4) เกิดการแย่งชิงทรัพยากร ระหว่างประมงพาณิชย์กับประมงพื้นบ้านที่ถูกจำกัดพื้นที่การทำมาหากินในระยะ 3 ไมล์ทะเล

(5) คุณภาพชีวิตลดลง เนื่องจากต้องตรากตรำทำงานหนัก มีความเครียดจากหนี้สิน ขณะที่รายได้ลดลงรายจ่ายกลับเพิ่มขึ้น

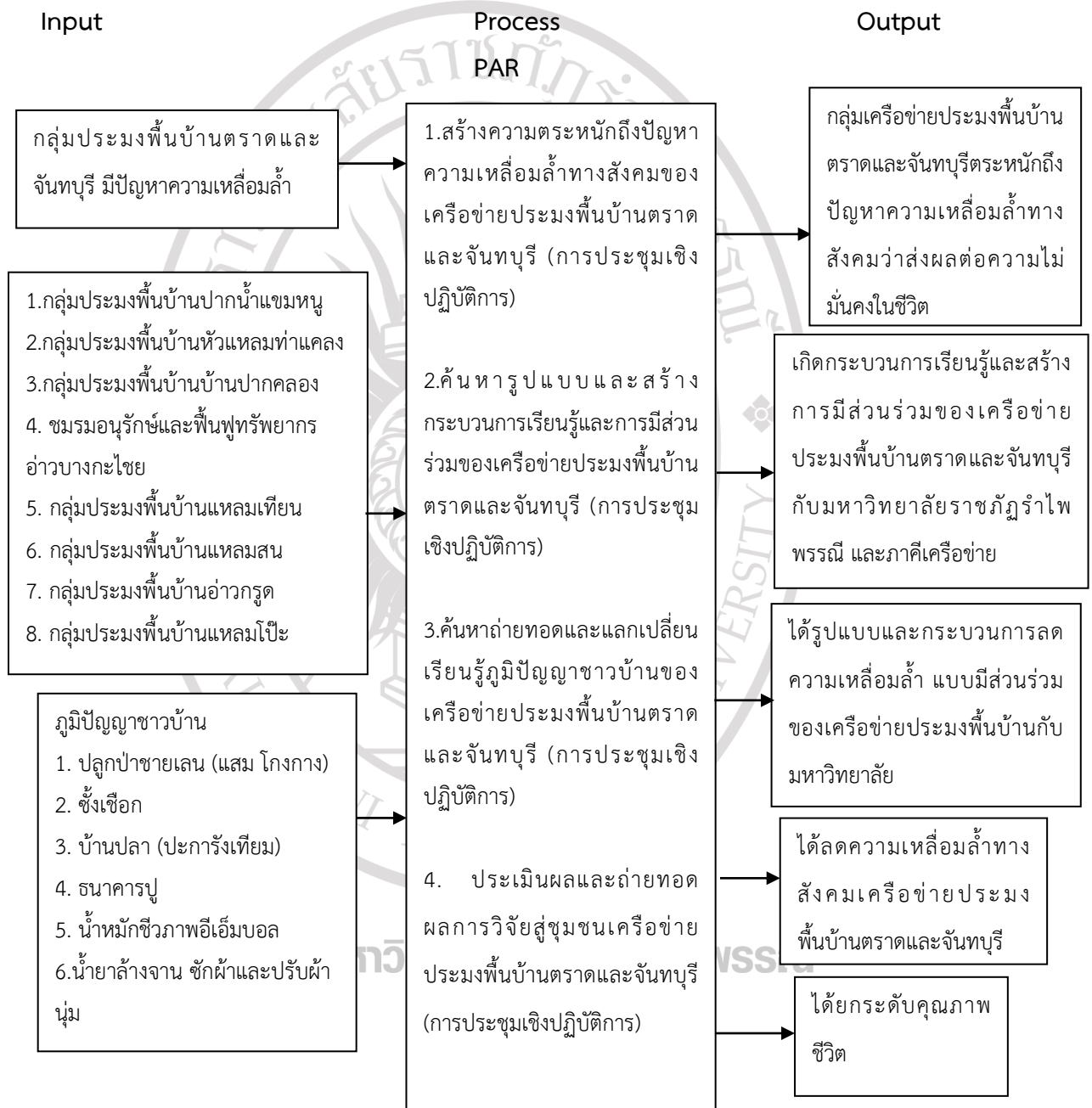
3. วิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรดำเนินการแก้ไขลดปัญหาความปลอดภัยทางสังคมด้วยการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนแทนการทำงานแบบเดิม โครงการวิจัยนี้ได้ดำเนินงานกระบวนการลดความปลอดภัยโดยเน้นการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง การลดรายจ่ายและการเพิ่มคุณภาพชีวิตเป็นการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนยกตัวอย่างโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มความรู้ความเข้าใจเรื่องลดความปลอดภัยทางสังคมแก่กลุ่มเยาวชนโรงเรียนวัดบางกะไชย จัดโดยนักศึกษาภาคพิเศษ รุ่น 42 รายวิชา 2064233 การฝึกประสบการณ์

วิชาชีพรัฐประศาสนศาสตร์ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ณ โรงเรียนวัดบางกะไชย อำเภอ
แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี คณะวิจัยพบว่าครัวเรือนชุมชนบางกะไชยมีอาชีพที่มั่นคงและไม่มั่นคง
กลุ่มครัวเรือนที่มีอาชีพไม่มั่นคงส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน ขาดความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางกะไชยให้เกียรติเป็น
ประธานเปิดงาน และร่วมเสวนาเป็นวิทยากร พร้อมกับวิทยากรจากกองอำนวยการรักษาความมั่นคง
ภายในจังหวัดจันทบุรี มาบรรยายเรื่องความรู้ความเข้าใจ ความหมายของความเหลื่อมล้ำทางสังคม
คืออะไร วิทยากรจากกระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อการแก้ไขปัญหาความ
เหลื่อมล้ำทางสังคมในมิติของเยาวชนและกลุ่มประมงพื้นบ้านและวิทยากรจากชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟู
ทรัพยากรอ่าวบางกะไชยบรรยายเรื่องการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประมงพื้นบ้าน
และสาธิตการทำธนาคารปูม้า ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการมีกิจกรรมนั้นทนากการจากนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โครงการนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากนักเรียนและอาจารย์
ที่เข้าร่วมทำให้ได้ทราบว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นเรื่องใกล้ตัวถ้าปล่อยนานไปจะส่งผล
กระทบต่อเนื่องต่อเด็กและเยาวชนได้ทั้งนี้ปัญหาค่ามนุษย์ก็เป็นภัยใกล้ตัวเข้ามากับโซเชียลมีเดีย
เฟซบุ๊ค ไลน์ การทำให้ชุมชนเข้มแข็งจึงต้องเริ่มจากบ้าน โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้าน ส่วนราชการทั้งภาครัฐและเอกชนต้องทำงานประสานงานกันในเชิง
บูรณาการทั้งคนพื้นที่หน่วยงานและงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4.2 กรอบแนวคิดการวิจัยและอภิปรายข้อมูลผลการศึกษิตตามกรอบแนวคิดการวิจัย

จากผลการศึกษิตสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผลที่เกิดขึ้นตามภาพ 4.1 และตาราง 4.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผลที่เกิดขึ้นจริง

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	โครงการ	กิจกรรม	
1. แนวทางสร้างความตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี	1.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการเปิดตัวโครงการวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน ณ วัดปากน้ำแฉมหนู ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอกำแพงแสน จังหวัดจันทบุรี 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561	-ประชุมวางแผน การดำเนินโครงการและ กิจกรรม และวิเคราะห์ SWOT -ประสานงานกับแกนนำชุมชนปากน้ำแฉมหนู ชุมชนบ้านบางกะไชย และส่วนราชการเพื่อขอความร่วมมือในการจัดทำโครงการ 1. จัดเวทีเปิดตัววิจัยโครงการรูปแบบ และกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาชาวบ้าน ณ วัดปากน้ำแฉมหนู 2. ทิ้งชิ่งเชือก 3. เก็บขยะ 4. ปล่อยพันธุ์กุ้งแชบ๊วย 5. ทิ้งน้ำหมัก	1. เปิดตัวโครงการวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงกัน 2. ได้ใช้หลักการวิเคราะห์โดย SWOT โครงการนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของโครงการฯ 3. ได้มีการวางแผนงานประชุมเชิงปฏิบัติการเปิดตัวโครงการวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี โดยมีกิจกรรม ดังนี้ 3.1 กิจกรรมทิ้งชิ่งเชือกนี้ ทำให้รับประโยชน์ในหลายๆด้าน เช่น ด้านที่ได้รับผล ประโยชน์มากที่สุดคือ ทรัพยากรธรรมชาติได้ท่องเที่ยวทะเล 3.2 กิจกรรมปล่อยพันธุ์กุ้งแชบ๊วย เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์สืบไป 3.3 กิจกรรมเก็บขยะ เป็นกิจกรรม

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
			<p>ที่ช่วยสร้างความสมดุลและความสะอาดของพื้นที่ปากน้ำแฉมหนู</p> <p>1.4 กิจกรรมแจกน้ำหมักชีวภาพ มีประโยชน์ช่วยยับยั้งเหม็นตามบ่อ</p> <p>1.5 แ ล ะ ช ่ ว ย เ ท ลี อ ทรพยากรธรรมชาติได้ท่องเที่ยวให้สมดุล</p>
<p>2. แนวทางการค้นหา รูปแบบ และ สร้าง กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของ เครือข่ายประมงพื้นบ้าน ทรายและจันทบุรี</p>	<p>2.1 โครงการ มนุษยศาสตร์ร่วมใจ สร้างบ้านอนุบาลปลา ณ ศูนย์ศึกษาพัฒนา อ่าวคุ้งกระเบน ตำบล คลองขุด อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี วัน อัง ค า ร ที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561</p>	<p>1.จัดเวทีเสวนา อภิปราย เรื่อง แนวทางฟื้นฟู ทรัพยากรสัตว์น้ำ</p> <p>2.ทำกิจกรรมสร้างบ้าน อนุบาลปลาจากท่อพีวีซี สนับสนุนโดยบริษัทเอส ซีจี ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) กรมทรัพยากร ชายฝั่งระยอง และภาคี เครือข่าย</p>	<p>1. ได้ทราบข้อมูลสาเหตุของพันธุ์ สัตว์น้ำที่ร่อยหรอจากคณะวิทยากร ว่ามาจากการทำประมงพาณิชย์ที่ ผิดกฎหมายและสภาพแวดล้อม ทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป</p> <p>2. ปลุกจิตสำนึกในการทำประมง ในช่วงฤดูวางไข่ของสัตว์ทะเล</p> <p>3. จัดทำบ้านอนุบาลปลาจาก ท่อพีวีซี</p>
	<p>2.2 โครงการซึ่งเชือก ลดความเหลื่อมล้ำ วัน เสาร์ที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ณ ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาอ่าว คุ้งกระเบน ตำบล คลองขุด อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี</p>	<p>1.จัดเวทีอภิปราย เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทาง สังคม</p> <p>2.ทำซึ่งเชือกด้วยเชือก ขนาดเล็ก</p>	<p>1.ได้ทราบถึงปัญหาที่ทำให้สัตว์น้ำ น้อยลงและได้ทราบถึงแนวทางการ แก้ไขปัญหาโดยใช้ซึ่งเชือก</p> <p>2.ได้แหล่งพักพิงของสัตว์น้ำจาก การทำโครงการซึ่งเชือกลดความ เหลื่อมล้ำ</p>
	<p>2.4 โครงการบ้านปลา ลดความเหลื่อมล้ำ ณ ชุมชนบ้านแหลมเทียน ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดจันทบุรี</p>	<p>1. เวทีเสวนาบ้านปลา ลดความเหลื่อมล้ำ</p> <p>2. ทิ้งท่อซีเมนต์ จำนวน 100 ท่อ</p>	<p>1. ได้ทราบสถานการณ์ปัจจุบันของ ปัญหาทรัพยากรร่อยหรอกับปัญหา ด้านกฎหมาย</p> <p>2. ได้ทิ้งบ้านปลาจากท่อซีเมนต์ จำนวน 100 ท่อ เพื่อเป็นแหล่ง</p>

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	วันอาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561		อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนอ่าวแหลม เทียน
3.แนวทางการถ่ายทอด ภูมิปัญญาชาวบ้านและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของเครือข่ายประมง พื้นบ้านตราด และ จันทบุรี	3.1 โครงการ รปศ. ร่วมใจทำน้ำหมัก ชีวภาพและอีเอ็มบอล เพื่อปรับสภาพน้ำลด ความเค็มล้าบ้าน แหลมโป๊ะ ณ ชุมชน บ้านแหลมโป๊ะ หมู่ที่ 1 ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัด ตราด 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 และ 11 มีนาคม พ.ศ. 2561	1. จัดเวทีเสวนาครั้งที่ 1 หัวข้อ สอบถามปัญหาที่ เกิดขึ้นในชุมชน 2. จัดเวทีเสวนาครั้งที่ 2 หัวข้อสอบถามความเห็น ของชาวบ้านเพื่อค้นหา แนวทางการแก้ไขปัญห ในพื้นที่ 3. อธิบายและสาธิตการ ทำน้ำหมักชีวภาพ วิทยากรจากแหลมเทียน 4.ปั้นอีเอ็มบอล จำนวน 10,000 ลูก	1. ได้น้ำหมักชีวภาพ 2. ได้อีเอ็มบอล 10,000 ลูก 3. พบว่าชุมชนบ้านแหลมโป๊ะ ประสบปัญหาน้ำเน่าเสียอย่าง ต่อเนื่อง ความหลากหลายทาง ชีวภาพ ดังนั้น การใช้อีเอ็มบอล เป็นการแก้ไขปัญหที่ต้นเหตุมาก ที่สุดเนื่องจากอีเอ็มบอลมีส่วนช่วย ที่สำคัญในการปรับสภาพน้ำที่เน่า เสีย 4. ได้ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนใน ชุมชนรัก หวงแหน และอนุรักษ์ป่า ชายเลนรวมไปถึงทรัพยากรชายฝั่ง ในท้องถิ่นนำไปสู่การพึ่งพาอาศัย และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อ ป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากร ชายฝั่งให้คงอยู่สืบไป 5. ได้ทรัพยากรชายฝั่งมีปริมาณ เพิ่มมากขึ้น และสัตว์น้ำมีความ อุดมสมบูรณ์
	3.2 โครงการปลูกป่า แสมริมทะเลลดความ เค็มล้าทางสังคม บ้านปากคลอง วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ บ้านปากคลอง หมู่ 6 ตำบลเกาะเปริด	1. จัดเวทีเสวนา เรื่อง การแก้ไขปัญห การ ลดลงของป่าชายเลน และแนวทางการฟื้นฟู ความหลากหลายทาง ชีวภาพ ของกลุ่ม เครือข่ายประมงพื้นบ้าน	1. ได้ป่าแสมจำนวน 500 ต้น เพิ่มขึ้น 2. ได้บูรณาการกับการเรียนการ สอนตามที่กำหนดไว้ใน มคอ.3 รายวิชาการจัดองค์กรท้องถิ่นและ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย รูปแบบและกระบวนการลดความ

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	อำเภอ แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี	2. ปลูกป่าแสม	เหลื่อมล้ำทางสังคม 3. ได้ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน หวง แหน และอนุรักษ์ป่าชายเลน รวม ไปถึงทรัพยากรชายฝั่งในท้องถิ่น ปลูกฝังการมีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ทรัพยากร ร่วมกับชุมชนซึ่ง นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน และกัน
	3.3 โครงการทุนเขต อนุรักษ์ทรัพยากรอ่าว แหลมเทียนลดความ เหลื่อมล้ำ วันเสาร์ที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ บ้านแหลมเทียน หมู่ 1 ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัด ตราด	1. จัดเวทีอภิปราย เรื่อง ปัญหาทำให้ทรัพยากร สัตว์น้ำลดลง สาเหตุที่ ต้องทำทุนเขตอนุรักษ์ลด ความเหลื่อมล้ำ ประโยชน์ของการทำทุน และอนุรักษ์ลดความ เหลื่อมล้ำ 2. สาธิตการทำทุนและ อนุรักษ์ 3. ทำทุนเขตอนุรักษ์ลด ความเหลื่อมล้ำจำนวน 10 ลูก	1. ได้ทำทุนลอยน้ำทำให้รับ ประโยชน์หลายๆด้าน ด้านที่ได้ ประโยชน์มากที่สุดคือทรัพยากร สัตว์น้ำ บริเวณชายฝั่งตลอดจน 3 ไมล์ทะเลด้านในให้เป็นเขตอนุรักษ์ คือแหล่งรวมความอุดมสมบูรณ์ที่ สำคัญต่อคุณภาพชีวิตของชุมชน ตลอดจนฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้สืบทอดถึงรุ่นลูกชาวประมงรวม ไปถึงการสร้างจิตสำนึกของชุมชน กับคณะศึกษา 2. ได้ปลูกจิตสำนึกและบำเพ็ญ สาธารณะประโยชน์ต่อสภาพ ปัญหาที่แท้จริง นักศึกษาจะเข้าใจ ปัญหาของชุมชนมากขึ้น 3. ได้ทุนเพื่อกันเขตอนุรักษ์อ่าว แหลมเทียน บริเวณ 700 ไร่
	3.4 โครงการศาลพระ ภูมิเพื่อปลาน้อยลด ความเหลื่อมล้ำบ้าน แหลมสน ณ หมู่ 6 บ้านแหลมสน ตำบล	1. จัดเวทีเสวนา เรื่อง สาเหตุความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมที่มีผลกระทบ ของการลดลงของ ทรัพยากรชายฝั่ง	1. ได้ทราบสาเหตุความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมของกลุ่มประมงพื้นบ้าน แหลมสน คือ ทรัพยากรชายฝั่งร่อย หรือ 2. ได้ตั้งศาลพระภูมิเพื่อเป็นแหล่ง

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	อ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2561	2. ทิ้งศาลพระภูมิลงใน ทะเล 3. ทิ้งซังทางมะพร้าว	ปักพืงสัตว์น้ำ 3. ได้ทิ้งซังทางมะพร้าวเพื่อเป็น แหล่งปักพืงสัตว์น้ำ 4. ได้สร้างแหล่งปักพืงสัตว์น้ำ ลด ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรสัตว์ น้ำทางทะเลบ้านแหลมสน
	3.5 โครงการน่านา น้ำยาลดความเหลื่อม ล้ำ ณ ศาลาประชาคม หมู่ 6 ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี วันพุธที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2561	1.กิจกรรมเสวนา เรื่อง แนวทางลดความเหลื่อม ล้ำทางสังคมของกลุ่ม แม่บ้านตำบลบางกะไชย 2. กิจกรรมสาธิตขั้นตอน การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยา ซักผ้า 3.กิจกรรมแจกน้ำยาล้าง จาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า	1.ได้ทราบสาเหตุแนวทางปัญหา แก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำของ ชาวบ้านบางกะไชยว่ามีสาเหตุจาก อาชีพประมงพื้นบ้านไม่มีความ มั่นคง 2. ชาวบ้านได้ความรู้ ได้วิธีการทำ น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า 3. สามารถเป็นรายได้ให้แก่ ชาวบ้านได้ 4.ชาวบ้านลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ถ้า นำไปขาย
	3.6 โครงการ มนุษยศาสตร์ฯ ร่วมใจ สู้ภัยกัดเซาะชายฝั่ง ภาคตะวันออก ณ ศาลาอเนกประสงค์ ประจำหมู่บ้าน หมู่ 3 ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัด ตราด วันอาทิตย์ที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2561 (งบประมาณแผ่นดิน 2561 คณะมนุษยฯ)	1. อภิปรายการแก้ไข ปัญหาการลดลงของป่า ชายเลน และแนวทาง การฟื้นฟูความ หลากหลายทางชีวภาพ 2.ร่วมปลูกป่าชายเลน จำนวน 5,000 ต้น	1. ได้ทราบข้อมูลต่างๆของปัญหาที่ ทำให้ป่าชายเลนลดลง ได้ทราบถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟู ความหลากหลายทางชีวภาพ 2. ได้ปลูกป่าชายเลนสู้ภัยกัดเซาะ ชายฝั่งภาคตะวันออก ทั้งหมด 5,000 ต้น 3. ได้ปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรู้จัก การอนุรักษ์ป่าชายเลนรวมไปถึง ทรัพยากรชายฝั่งในท้องถิ่นสะท้อน ออกมาเป็นผลงานศิลปะ ปลูกฝัง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
			ทรัพยากรร่วมกับชุมชน ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลซึ่งกันและกันเพื่อป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งให้คงอยู่สืบไป
	3.7 ดำเนินโครงการ รปศ. ร่วมใจปล่อย อีเอ็มบอลเพื่อปรับสภาพน้ำลดความเค็มลุ่มล้าบ้านห้วยน้ำขาว จังหวัดตราด วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2561	1. ปล่อยลูกบอลจุลินทรีย์บอล จำนวน 10,000 ลูก	1. ได้ปรับสภาพน้ำบริเวณชายฝั่ง บริเวณบ้านแหลมโป๊ะ หมู่ 1 จังหวัดตราดที่ประสบปัญหาสภาพน้ำเน่าเสียเป็นผลมาจากโรงฆ่าสัตว์บริเวณใกล้เคียงปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล 2. ได้สร้างจิตสำนึกถึงปัญหาทรัพยากรย่อยหรือจากน้ำเสีย 3. ได้ทรัพยากรทางทะเลเพิ่มมากขึ้นสัตว์น้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น
	3.8 โครงการ รปศ. ร่วมใจปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำและทำน้ำหมักลดความเค็มลุ่มล้า จันทบุรี ณ วัดปากน้ำ แคมป์ตาบลดเกาะตาดเจ้า อำเภอบางใหม่ จังหวัดจันทบุรี 9 มิถุนายน พ.ศ. 2561	1. ทำน้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วย 2. จัดเวทีเสวนา หัวข้อ ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บ้านปากน้ำแอมหนู 3. แจกและเทน้ำหมักชีวภาพลงสู่แหล่งน้ำ 4. ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ จำนวน 1,000,000 ตัว	1. ได้น้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วย 2. ได้เทน้ำหมักชีวภาพลงบริเวณที่มีปัญหา เช่น ใต้ถุนบ้าน ท่อระบายน้ำ 3. ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำ คุณภาพน้ำที่เปลี่ยนไป และปัญหาน้ำเน่าเสีย 4. ชาวบ้านในชุมชนได้รู้แนวทางในการทำน้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วยเพื่อใช้ในการปรับความสมดุลให้กับแหล่งน้ำของชุมชน
	3.9 โครงการซั้งเชือกลดความเค็มลุ่มล้า	1. จัดเวทีเสวนา เรื่อง แนวทางการฟื้นฟู	1. ได้สร้างแหล่งพักพิงสัตว์น้ำจากการทำซั้งเชือก

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	จังหวัดตราด ณ ศาลา ประชาคม หมู่ 3 บ้าน อ่าวกรูด ตำบลห้วงน้ำ ขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด วันเสาร์ที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2561	ทรัพยากรชายฝั่งด้วยซึ่ง เชือก การแก้ไขปัญห ทรัพยากรชายฝั่งด้วยซึ่ง เชือก 2. ทำซึ่งเชือก	2.ชาวบ้านในชุมชนได้รู้วิธีการทำซึ่ง เชือกเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ 3.ได้แหล่งพักพิงสัตว์น้ำวัยอ่อน
	3.10 โครงการศึกษา งานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ธนาคารปูม้าลดความ เหลื่อมล้ำ บ้าน หัวแหลม-ท่าแกลง จังหวัดบุรีรัมย์ ณ ศาลา ประชาคม หมู่ 7 ตำบล สนามไชย อำเภอนา ยายอ อาม จังหวัด บุรีรัมย์ วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2561	1. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สาธิตการทำธนาคารปู 2. กิจกรรมสาธิตการทำ ธนาคารปู 3. กิจกรรมปล่อยพันธุ์ปู ม้า 1,000,000 ตัว ณ เจดีย์บ้านหัวแหลม	1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง เครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดกับ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเฉพาะปัญหา ทรัพยากรย่อยหรือและธนาคารปู ม้า 2. ชาวบ้านเกิดความเข้าใจถึง ปัญหาทรัพยากรปูทะเลและปูม้า ย่อยหรือ 3. ชาวบ้านที่ร่วมกิจกรรมได้รู้และ เข้าใจขั้นตอนและวิธีการทำ ธนาคารปู 4. ได้ปล่อยปูเพื่อขยายพันธุ์ปูม้าให้ มีจำนวนมากขึ้นทำให้ชาวประมงมี ปูมากขึ้น รายได้มากขึ้นนำไปสู่ลด ความเหลื่อมล้ำทางสังคม
	3.11 โครงการฟื้นฟู ทรัพยากรปูม้าและเก็บ ขยะลดความเหลื่อมล้ำ บ้านหัวแหลม จังหวัด ตราด ณ บ้านแหลมสน ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอ เมือง จังหวัดตราด วัน เสาร์ที่ 14 กรกฎาคม	1. กิจกรรมเวทีเสวนา เรื่อง แนวทางการฟื้นฟู ทรัพยากรปูม้าโดยชุมชน 2. สาธิตการทำธนาคาร ปูม้า 3. เก็บขยะ	1. ได้ทราบแนวทางการฟื้นฟู ทรัพยากรปูม้าให้มีความต่อเนื่อง 2. ได้สาธิตการทำธนาคารปูม้าเพื่อ เป็นแนวทางในการฟื้นฟูทรัพยากร ปูม้าให้กับชุมชนบ้านแหลมสน 3. ได้เก็บขยะทำให้ปริมาณขยะใน ชุมชนลดลง

ตารางที่ 4.1 อธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (ต่อ)

แนวคิด	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)		ผลที่เกิดขึ้น
	พ.ศ. 2561		
4. แนวทางประเมินและถ่ายทอดผลการวิจัยสู่ชุมชนเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี	โครงการถ่ายทอดผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนประมงพื้นบ้านจันทบุรีตราดและปันจูลินทรีย์บอลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ณ ศาลาประมงพื้นบ้านแหลมเทียน หมู่ 1 ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด วันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2561	1. ได้จัดเวทีเสวนาเวทีถ่ายทอดผลการวิจัย จูลินทรีย์บอลไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนประมงพื้นบ้านจันทบุรีตราด 2. กิจกรรมปันจูลินทรีย์บอล ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม จำนวน 10,000 ลูก	1. ได้ถ่ายทอดผลการวิจัยสู่ชุมชน 2. ได้ให้ทางเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี ทบทวนเสนอแนะผลการวิจัย 3. ได้เป็นจูลินทรีย์บอล 4. ได้ทราบรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5. ได้ทราบสาเหตุและผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีว่ามีสาเหตุมาจากทรัพยากรร่อยหรือเป็นสำคัญส่งผลกระทบต่อทำให้คุณภาพชีวิตเปลี่ยนไป 6. ได้ทราบวิธีการขับเคลื่อนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าควรทำงานเชิงบูรณาการ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการทำงานในพื้นที่จังหวัดตราดและจันทบุรีร่วมกับนักวิจัยท้องถิ่นเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี ภาคีเครือข่ายและมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี คณะวิจัยพบว่าสามารถอธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังต่อไปนี้

1. ความพอประมาณหมายถึง ความพอดีไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ตัวอย่างความพอประมาณคือที่อ่าวแหลมเทียน หมู่ 1 บ้านแหลมเทียน ตำบลอ่าวใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด พบปัญหาที่มีการรุกล้ำเขตอนุรักษ์โดยเรือประมงพาณิชย์เข้ามาจับสัตว์น้ำ ดังนั้นจึงต้องทำทุนเพื่อกั้นแนวอาณาเขตให้ทราบวัตถุประสงค์ที่ใช้ทำทุนประกอบด้วย ปูนซีเมนต์ทำสมอ ยางรถยนต์ เชือกและถัง ในถังจะมีปูน 1:3 ของถัง มีการถักเชือกหุ้มไว้ในสมอใส่หิน ปูน ทราบเพื่อช่วยถ่วงทุนจึงเป็นวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะเป็นแนวเขตอนุรักษ์ให้ทราบว่าเป็นเขตหวงห้าม เพราะทุนคือสิ่งที่ลอยน้ำได้ ชาวประมงที่ขับเรือผ่านเขาจะได้มองเห็นจากระยะไกล

2. ความมีเหตุมีผล การที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้นั้นความมีเหตุผลจำเป็นมาก ดังจะเห็นได้จากวัตถุประสงค์หลักของการทำทุนเขตอนุรักษ์ ถ้าหากไม่มีทุนก็จะไม่รู้เขตอนุรักษ์อยู่ตรงไหน เราจะไม่มีที่ปักธงสัตว์น้ำ ชาวประมงจะจับสัตว์น้ำหมดเกือบทุกที่เมื่อทำทุนเสร็จแล้วก็จะนำไปวางไว้รอบๆ เขตอนุรักษ์ทำให้ทราบพื้นที่ที่ไม่สามารถทำประมง ณ จุดนี้ได้เพราะเป็นเขตอนุรักษ์ เพราะถ้าไม่มีทุนก็จะไม่รู้แนวเขต ทุนเป็นสิ่งลอยน้ำที่คงทน ถาวรและเห็นเด่นชัดจนบุงสลายได้ยากเพื่อให้มองเห็นได้ชัดเจนก็จะใช้แผ่นสะท้อนแสงช่วยเสริมเพื่อให้เห็นชัดเจนทั้งกลางวันและกลางคืนโดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ 8 ตำบลโดยรอบเขตอนุรักษ์ เขตอนุรักษ์จะมี 2 ที่คืออ่าวใหญ่ หมู่ 1 กับวัดไทรทองที่เป็นเขตอนุรักษ์อยู่ในเขต 3 ไมล์ทะเลด้านในตามที่คณะกรรมการประจำจังหวัดประมงวางแผนประกาศให้เป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ห้ามทำการประมงทุกชนิด เขตอนุรักษ์อ่าวใหญ่เกือบทุกหมู่บ้านทำประมงได้ด้วยการตกปลาอย่างเดียว เมื่อมีเขตอนุรักษ์ประโยชน์ที่ได้รับทำให้มีพื้นที่ที่สัตว์น้ำวัยเจริญพันธุ์ได้อยู่อาศัยแพร่ขยายพันธุ์ได้เพิ่มขึ้น ถ้าไม่มีเขตอนุรักษ์สัตว์น้ำจะลดจำนวนลงเรื่อยๆ เพราะไม่มีที่ปักอาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน ด้วยเหตุนี้เขตอนุรักษ์อ่าวแหลมเทียนจึงเริ่มอุดมสมบูรณ์มีสัตว์น้ำ หอยแมลงภู่ ปู ปลา ให้จับได้ตลอดปี

3. ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น การจัดทำทุนเขตอนุรักษ์อ่าวแหลมเทียนเป็นการเตรียมรับมือกับปัญหาทรัพยากรย่อยหรือที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทรัพยากรให้มีความมั่นคง ชาวประมงพื้นบ้านไม่ต้องออกไปหาสัตว์น้ำไกลๆ เกิดความอุดมสมบูรณ์และความยั่งยืนในการจับสัตว์น้ำ

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่าย ประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี

จากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ข้อค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบและ กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังต่อไปนี้

1. ระบอบประชาธิปไตยคือรูปแบบสำหรับแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อ ประชาชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจนจบเริ่มต้นจากประเด็น ปัญหาวิจัยเป็นประเด็นที่คณะผู้วิจัยได้พบเห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมง พื้นบ้านตราดและจันทบุรีมาตั้งแต่ปี 2559 ได้ทำงานร่วมกับเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านที่มีความ หลากหลายมีปัญหาทั้งเข้มแข็งและอ่อนแอแต่ภาพรวมแล้วจะต้องมีแกนนำ คณะผู้วิจัยกับแกนนำได้ ทหารเรือกัน หลายครั้งจนนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้ว่าเราสามารถทำงานขับเคลื่อนลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ได้ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการกับการเรียนการสอน และการทำงาน ร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มจากการระบุปัญหา การหาทางเลือก การกำหนด โครงการกิจกรรมแก้ไขปัญหาการถอดบทเรียนจากโครงการแต่ละครั้งจะเป็นการทำงานร่วมกับ นักวิจัย นักศึกษาและแกนนำของแต่ละเครือข่าย เครือข่ายประมงพื้นบ้านมีส่วนสำคัญในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้ประสานงานหลักกับให้การวิจัยขับเคลื่อนไปตามแผนงาน การวิจัย ครั้งนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ประเทศไทย

2. กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและ จันทบุรีสามารถทำได้ด้วยการฟื้นฟูทรัพยากรการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้และการเพิ่มคุณภาพชีวิต ด้วยการออม การฟื้นฟูทรัพยากรทำได้โดยการทำซั้งเชือกเพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน เช่นเดียวกับบ้านปลาจากท่อซีเมนต์ ท่อพีวีซีและศาลพระภูมิ การทำจุลินทรีย์บอลกับน้ำหมักชีวภาพ เพื่อฟื้นฟูปรับสภาพดินน้ำให้ระบบนิเวศสมดุล การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำลูกปลาลูกกุ้ง การปลูกป่าชาย เลน ทั้งป่าโกงกางและป่าแสม มีการปลูกทั้งริมฝั่งทะเลและป่าดงใน ริมฝั่งทะเลเน้นปลูกแสมเพื่อให้ รากยึดเกาะหน้าดิน แสมเป็นไม้เบิกนำป่าแสมหนาแน่นจะช่วยลดการกัดเซาะชายฝั่งได้มาก ป่าชาย เลนด้านในเน้นปลูกโกงกางและพันธุ์ไม้นานาพรรณที่ทางศูนย์วิจัยป่าไม้ให้ความอนุเคราะห์ ส่วนการ ลดรายจ่ายทางคณะผู้วิจัยได้ทำงานร่วมกันกลุ่มแม่บ้านบางกะไชยได้สาดิตเผยแพร่การทำน้ำยา ล้างจาน น้ำยาซักผ้าและน้ำยาปรับผ้านุ่มซึ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มแม่บ้านและพ่อบ้าน เป็นอย่างมากเพราะหลายคนไม่ทราบวิธีการผสมน้ำยาจากหัวเชื้อที่มีวิธีการไม่ยากไม่ซับซ้อนเพียงแต่ ต้องทำตามขั้นตอนก็จะได้น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้าและน้ำยาปรับผ้านุ่มที่มีคุณภาพดีราคาไม่แพง เมื่อเปรียบเทียบกับซื้อจากห้างสรรพสินค้าการเพิ่มรายได้จากการวิจัยเห็นได้ชัดเจนจากการทำ

ธนาคารปูเป็นที่ทราบรับรู้กันทั่วไปว่าทำอะไรแต่ที่ที่มีการทำธนาคารปูต่อเนื่องจนมีชื่อเสียงคือ ธนาคารปูกลุ่มประมงพื้นบ้านหัวแหลม-ท่าแฉาง ส่งผลให้เกิดวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่องจากธนาคารปู เช่น ส่งจำหน่ายในรูปแบบแช่แข็ง เนื้อปูแกะ (ปูม้า) สุดท้ายการเพิ่มคุณภาพชีวิตด้วยการออมเครือข่ายประมงพื้นบ้านมีกองทุนสัจจะออมทรัพย์และกองทุนประมงพื้นบ้านเป็นการออมที่เข้มแข็งสร้างสวัสดิการให้กลุ่มประมงพื้นบ้านด้วยตนเอง

3. การสร้างเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีให้มีความเข้มแข็งส่งผลให้กระบวนการลดความเหลื่อมล้ำขับเคลื่อนไปได้อย่างเป็นมั่นคงมีเสถียรภาพไม่เติบโตแบบก้าวกระโดด การวิจัยครั้งนี้เลือกที่จะเสริมจุดแข็งของแต่ละกลุ่มประมง เช่น กลุ่มประมงพื้นบ้านหัวแหลม-ท่าแฉาง มีจุดแข็ง คือธนาคารปูกับการทำงานกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน เริ่มต้นที่ธนาคารปูม้า จนเป็นกลุ่มที่โดดเด่นจนมีชื่อเสียงมีรายการโทรทัศน์ สื่อมวลชน นักวิจัย คณะศึกษาดูงานมาดูงานการทำธนาคารปูของกลุ่มประมงพื้นบ้านหัวแหลม-ท่าแฉาง ภายใต้แกนนำนายนิวัติ ธัญญาชาติ เป็นประธานกลุ่มประมงพื้นบ้านหัวแหลม-ท่าแฉาง ซึ่งเป็นนักวิจัยท้องถิ่นด้วย การวิจัยครั้งนี้จึงแตกต่างจากที่ผ่านมาที่นักวิจัยท้องถิ่นได้เดินเข้ามาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพื่อหาหรือถึงการดำเนินงานร่วมกัน จากนั้นจึงนำไปสู่การทำบ้านปลา ทำซั้งเชือกและการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ธนาคารปูมาลดความเหลื่อมล้ำบ้านหัวแหลม-ท่าแฉาง ณ ศาลาประชาคม หมู่ 7 ตำบลสนามไชย จังหวัดจันทบุรี วันเสาร์ที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ครั้งนั้นจากเวทีเสวนาได้อธิบายถึงบทบาทของภาครัฐกับการสร้างธนาคารปูไว้ ภาครัฐมีบทบาทให้ความสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะแก่ชุมชนโดยดูจากพื้นที่นั้นมีความต้องการด้านใด ซึ่งจะเอาแนวคิดของทางภาครัฐมาตอบโจทย์ปัญหาของชาวบ้านทั้งหมดไม่ได้โดยชุมชนต้องร่วมกันสร้างขึ้นมา ถ้าเป็นนโยบายของทางภาครัฐอย่างเดียวทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนไปไม่รอดเพราะบางครั้งภาครัฐไปดูงานจากบนเขาจะนำมาใช้ในทะเลก็เป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว โดยชุมชนควรไปศึกษาดูงานในพื้นที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่จึงจะทำให้เกิดความอยู่รอดและความยั่งยืนโดยหลักแล้วชุมชนต้องสร้างความยั่งยืนจากตนเอง คณะศึกษาดูงานประกอบด้วย นายวิรัช สมัครสมาน ประธานชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรอ่าวบางกะไชย นายสวัสดิ์ พุคณะ ประธานกลุ่มประมงพื้นบ้านปากน้ำแหลมหนู นายรุ่ง ทับพลี ประธานกลุ่มประมงพื้นบ้านอ่าวกรูด นายละเว รัตนวาร ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 แหลมเทียน นายมนตรี ธรรมโชติ ประธานกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียน นายสุวรรณ บวรสถิต แกนนำกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียน และนายทวี ร่องศิริคง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 แหลมสน ตราด โดยมีนายนิวัติ ธัญญาชาติ เป็นเจ้าภาพร่วมกับคณะวิทยากรจากหน่วยงานรัฐ เช่น ประมงจังหวัด ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกรมทรัพยากรชายฝั่ง และผลของการศึกษาดูงานได้ขับเคลื่อนไปสู่การจัดทำธนาคารปูที่กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมสนต่อมาในวันเสาร์ที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 นับว่าการสร้าง

เครือข่ายให้เข้มแข็งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของกลุ่มประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี

4. การขยายเครือข่ายของเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีให้กว้างขวางออกไปได้มากจะส่งผลทางบวกต่อกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ภาควิชาเครือข่ายหลักของกลุ่มประมงพื้นบ้านคือกรมประมง กรมทรัพยากรชายฝั่ง แต่จากการทำงานวิจัยครั้งนี้พบว่ายังมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอีกจำนวนมากที่พร้อมจะทำงานร่วมกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านเมื่อได้รับการประสานงานไป เช่น กรมปศุสัตว์มาให้ความรู้เรื่องพิษสุนัขบ้าและสาธิตทำหมันสุนัข บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สนับสนุนอุปกรณ์ท่อพีวีซีทำบ้านอนุบาลปลา บริษัท ปตท. เคมิคอล จำกัด (มหาชน) สนับสนุนอุปกรณ์ซึ่งเชือก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดจันทบุรี กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดจันทบุรี ได้อนุเคราะห์วิทยากรเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องลดความเหลื่อมล้ำ นอกจากนี้เครือข่ายยังหมายรวมถึงโรงเรียนในพื้นที่ วัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ดังนั้นการขยายเครือข่ายจึงควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องครบทุกด้าน

5. การกระตุ้นให้ชาวบ้านตื่นตัวกระฉับกระเฉงต่อการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีมีความสำคัญมากต่อกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ประเด็นการกระตุ้นให้ชาวบ้านตื่นตัวนี้ยังเป็นข้อถกเถียงกันว่าทำอย่างไรก็ไม่มีคนออกมามีส่วนร่วมทำกิจกรรมเนื่องจากติดทำมาหากิน คนจะออกมาก็ต่อเมื่อเดือดร้อนจริงๆ ซึ่งเมื่อถึงตอนนั้นปัญหาก็ยากที่จะแก้ไขแล้ว กลุ่มประมงพื้นบ้านท่าแคลงเน้นที่ความสามัคคีของคนในชุมชน กลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียนเน้นที่การประชุมกลุ่มสม่ำเสมอและการเสียดสีของแกนนำกลุ่มชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรบางกะไชยมีจุดเด่นที่การทำงานกับเยาวชนและกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มประมงพื้นบ้านปากน้ำแฉมหนูมีจุดแข็งที่มีเรือประมงพาณิชย์อยู่ในพื้นที่เดียวกับประมงพื้นบ้าน ทำให้มองเห็นปัญหาในภาพรวมได้ชัดเจน จะเห็นได้ว่าการกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมเครือข่ายนั้นขึ้นอยู่กับบริบทและประสบการณ์ของแต่ละชุมชนแต่ละกลุ่มประมงพื้นบ้าน

3. องค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำตามสาเหตุและผลกระทบของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี

จากการดำเนินงานวิจัยคณะวิจัยสามารถอธิบายองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำตามสาเหตุและผลกระทบดังนี้

1. การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งให้กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิมเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำจากสาเหตุทรัพยากรชายฝั่งร่อยหรอ ป่าชายเลนถูกทำลายจากการถางป่าทำนากุ้ง ปัญหายับเยิบจากการกัดเซาะชายฝั่งที่ยังคงเกิดขึ้นที่ท่าแคลงบางกะไชย แหลมสน แหลมเทียน อ่าวกรูด การปลูกป่าชายเลนเพิ่มจึงเป็นสิ่งจำเป็นและทำได้จริง

ขณะเดียวกันการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์โดยการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ การทำบ้านอนุบาลปลาจากวัสดุหลากหลาย การทำซั้งเชือกซั้งมะพร้าวยังเป็นการส่งเสริมให้สัตว์น้ำวัยอ่อนมีที่พักพิงได้เติบโตตามวัย มีที่กำบังคลื่นลมการป้องกันภัยจากสัตว์ใหญ่กว่าการทำธนาคารปู การทำหุ่นเขตอนุรักษ์ นอกจากนี้ยังใช้จุลินทรีย์บอลและน้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วยบำบัดน้ำเสียดินเสีย

2. การออมเป็นการแก้ไขปัญหาทุน การออมที่ชัดเจนของเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านคือการออมกับกองทุนสัจจะออมทรัพย์กองทุนประมงพื้นบ้าน เนื่องจากสามารถเข้าถึงเงินทุนได้ง่ายไม่มีขั้นตอนเอกสารยุ่งยาก สามารถได้เงินทุนไปประกอบอาชีพได้ทันที กองทุนสัจจะออมทรัพย์และกองทุนประมงพื้นบ้านของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดจะเข้มแข็งกว่าทางจันทบุรีที่มักจะนิยมกู้ยืมเงินทุนจากนายทุนมากกว่าเนื่องจากสะดวกแม้ว่าดอกเบี้ยจะสูงกว่า อนึ่งชาวบ้านยังไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนการออมแห่งชาติที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างแบบบ้านอายุให้คนทั่วไปที่ไม่มีบ้านอายุ

3. แนวทางรัฐสวัสดิการสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้แต่ปัญหาที่พบจากผู้ถือบัตรคนจนหรือผู้ถือบัตรสวัสดิการของรัฐยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาตรงจุดได้กลับเป็นการอุดหนุนผู้ผลิตรายใหญ่มากกว่าแต่เครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านแหลมเทียนได้พัฒนาแนวทางสร้างสวัสดิการให้ชุมชนเองด้วยการดำเนินงานกองทุนประมงพื้นบ้านที่มีทุนดำเนินงานมากกว่า 10 ล้านบาท ทำให้สามารถดูแลสมาชิกได้ทั่วถึง สมาชิกก็ไม่เบียดหนี้สามารถส่งเงินได้ครบถ้วน การนำแนวทางรัฐสวัสดิการไปประยุกต์ใช้กับเครือข่ายประมงพื้นบ้านผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมมีความเป็นไปได้

4. แนวทางลดรายจ่ายเพิ่มรายได้เป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินได้อย่างยั่งยืน การมีหนี้สินเนื่องจากมีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายทำอะไรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รายจ่ายน้อยลงใช้เงินน้อยลงกลับมาที่การหาทางพึ่งตนเองให้มากที่สุด เช่น การทำน้ายาใช้เองในบ้านหรือทำขายในชุมชนได้ การมีสัตว์น้ำให้จับมากขึ้นแต่ไม่เพียงพอกับความต้องการบริโภค ต้นทุนการจับสัตว์น้ำ น้ำมันราคามันสูงขึ้น การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลจะเป็นอีกทางเลือกในการเพิ่มรายได้ของกลุ่มแม่บ้านและนอกจากเครือข่ายประมงพื้นบ้านจะออกทะเลจับสัตว์น้ำอย่างเดียวแล้วผู้วิจัยพบว่าคนที่ไม่มีปัญหาหนี้สินคือคนที่มีกระเป๋าเงินหลายใบ นอกจากออกทะเลแล้วยังมีสวนผลไม้หรือค้าขายอีกรายได้จึงมากกว่ามีกระเป๋าเงินกระเป๋าเดียว

5. ระเบียบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งคือแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่เหลื่อมล้ำของประมงพื้นบ้านกับประมงพาณิชย์ที่ประมงพื้นบ้านไม่สามารถออกไปไกลกว่า 3 ไมล์ทะเล แต่ประมงพาณิชย์กลับทำได้พร้อมกับการผลักดันให้ริมชายฝั่ง 3 ไมล์ทะเลเป็นเขตอนุรักษ์ทรัพยากร

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการขับเคลื่อนการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านจังหวัดจันทบุรีและตราดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้าน

จากการดำเนินงานวิจัยคณะวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้าน ได้ดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรมุ่งเน้นการทำงานเชิงบูรณาการกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนแทนการทำงานแบบเดิมเนื่องจากปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ลำพังหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง รูปแบบการทำงานควรปรับเป็นเชิงรุกมากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานต่างๆ ที่มาดำเนินการโครงการในพื้นที่ เริ่มจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรหันหน้ามาปรึกษาหารือกันทำงานร่วมกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับบทบาทมาติดตามพื้นที่ของตนเองบ่อยๆ ครั้งขึ้น ก้าวเท้าออกไปหาปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกับเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรี ร่วมกันประชาคม วิเคราะห์หาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์โครงการของแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี เป็นการทำให้ได้แผนพัฒนาที่มีชีวิตจิตใจสามารถแก้ไขปัญหามาได้ตรงประเด็น สามารถดึงเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านออกมามีส่วนร่วมกับการพัฒนาท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติการทำงานแบบเดิมที่ทำงานตามลำพังใช้ทรัพยากรเฉพาะที่ตนมาเป็นการทำงานเชิงบูรณาการจึงเป็นสิ่งที่ควรทำทันทีเพราะปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมนั้นรอข้ามไม่ได้

2. ภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งเชื่อสามารถนำมาขับเคลื่อนกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านด้วยการฟื้นฟูทรัพยากรให้กลับคืนมาอุดมสมบูรณ์ดังที่นักศึกษาผู้นำร่วมทำซึ่งเชื่อได้บรรยายถึงซึ่งเชื่อไว้ว่า

ในการทำซึ่งเชื่อลดความเหลื่อมล้ำเป็นกิจกรรมทำซึ่งเชื่อเพื่อนำไปวางกลางทะเลที่ปัจจุบันกำลังฟื้นคืนมีสัตว์น้ำเข้ามาอาศัยเพิ่มขึ้น สำหรับซึ่งเชื่อก็เป็นเสมือนกับปะการังเทียมนิยมทำจากวัสดุท้องถิ่นที่สามารถย่อยสลายในน้ำได้ เช่น เถาวัลย์ ทางมะพร้าว สำหรับ ซึ่งเชื่อเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่อดีตเป็นเครื่องมือดึงดูดสัตว์น้ำให้มาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากเพื่อความสะดวกในการทำประมง โดยซึ่งเชื่อไปทิ้งไว้ในทะเลเพื่อใช้เป็นแหล่งอาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำขนาดเล็กเป็นอุปกรณ์ที่ทำให้ปลาสามารถอยู่รวมกันมีปลาเล็กปลาน้อยอาศัยร่มเงาและจะมีปลาขนาดใหญ่กว่าติดตามหาอาหารไปด้วย การวางซึ่งเชื่อก็จะเลียนแบบสิ่งของ ซึ่งในเชิงอนุรักษ์ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อให้สัตว์น้ำได้เข้ามาอยู่อาศัย เพาะพันธุ์ วางไข่ก่อนที่จะเจริญเติบโตต่อไปซึ่งที่จัดทำขึ้นตามลักษณะภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นจะไม่สร้างมลพิษให้แก่ทะเล เพราะสามารถย่อยสลายได้เอง ที่ผ่านมาซึ่งเชื่อได้รับการยอมรับจากชาวบ้านแถบชายทะเลเป็นอย่างดี เพราะทำให้ปริมาณสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน ชาวบ้านไม่ต้องออกไปทำประมง

ในพื้นที่ไกลๆ นอกจากนี้ประโยชน์ทางอ้อมของซั้ง คือ ป้องกันเรือประมงขนาดใหญ่ เช่น เรืออวนลาก มาทำประมงในเขตน่านน้ำหวงห้ามได้อีกทางหนึ่ง

ในการจัดทำซั้งเชือกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.จันทบุรี การทำซั้งเชือก ณ ศาลาประชาคม หมู่ 3 บ้านอ่าวกรุด ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด มีการทำซั้งเชือกที่ต่างกัน ซึ่งจากการทำโครงการที่ จ.จันทบุรี พร้อมด้วยวิทยากร บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับซั้งเชือก จะให้เชือกโยขนาดกลางโดยนำเชือกย่อยสอด 5 เส้นและ แกะ ออกเป็นเส้นเล็กๆ จนไม่สามารถแกะได้อีกหรือเป็นฝอยและนำไปผูกกับทุ่นผูกเรือแต่การทำโครงการ ที่จังหวัดจันทบุรีจะใช้เชือกโยยักษ์โดยสอดเชือกย่อยเข้ากับเชือกหลักและทำเชือกย่อยให้เป็นฝอย และนำไปผูกกับทุ่นผูกเรือ ซึ่งจากการทำซั้งเชือกหากไม่ใส่ถุงมือเมื่อแกะหลายๆ เส้นก็จะเจ็บมือได้

ขณะเดียวกันการจัดทำซั้งเชือกเป็นบริเวณกว้าง ช่วยอนุรักษ์สัตว์น้ำขนาดเล็กทั้งผิวน้ำและ ปลาหน้าดินไม่ให้ถูกจับด้วยอวนลากส่งผลให้ชาวประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถหมุนเวียน ออกไปจับสัตว์น้ำสลับกับแหล่งประมงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ไม่ต้องออกไปทำประมงไกลฝั่ง ชาวประมงพื้นบ้านจับสัตว์น้ำได้ปริมาณมากขึ้นกว่าที่ผ่านมาเพราะสัตว์น้ำมีการรวมกลุ่มกันและมี โอกาสขยายพันธุ์และเจริญเติบโตขึ้นเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ ชาวประมงมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะ ชาวประมงพื้นบ้านและยังช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายช่วยลดการสูญเสียเครื่องมือประมงพื้นบ้าน และปัญหาความขัดแย้งกับเรือประมงพาณิชย์และ ยังเป็นแหล่งทำการประมงชายฝั่งที่มี ประสิทธิภาพเป็นการฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์และ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

3. ภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถกระตุ้นให้เกิดความสามัคคีในชุมชนได้ด้วยการทำน้ำหมัก ชีวภาพจากหยวกกล้วยของกลุ่มประมงพื้นบ้านปากน้ำแฉมหนู เนื่องจากหยวกกล้วยเป็นวัสดุที่พบ เห็นในชุมชนทั่วไปหาง่ายไม่ต้องซื้อหา ชาวบ้านเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์และสถานที่ไว้ให้นักศึกษา มาเข้าร่วมหั่นและนำไปใส่ถัง ตามสูตรที่นักศึกษาบันทึกไว้ ดังนี้

ภูมิปัญญาชาวบ้าน

วิธีทำ น้ำหมักชีวภาพ

1. สับหน่อกล้วยให้ละเอียด

2. เติมน้ำเปล่าลงถัง เติมหากน้ำตาลและสารเร่งซูเปอร์ พด.2 ลงไปคนให้ละลายเข้า กันประมาณ 15 นาที

3. เติมห่อนอกกล้วยที่สับละเอียดลงไป คนให้เข้ากันอีกครั้ง ลดวัสดุหมักให้จมลง ปิดฝาถัง นำไปวางไว้ในที่ร่ม 30 วัน นำไปกรองเอาเฉพาะน้ำใช้ได้เลย ส่วนกากที่เหลือให้นำไปทำปุ๋ยหมักหรือ นำไปใส่ละลายรอบโคนต้นไม้ได้

- น้ำหมัก
1. นำไปเทลงในทะเล + ใต้ถุนบ้าน เพื่อปรับสภาพน้ำ
  2. แจกชาวบ้าน หากนำไปเทลงพื้นดินต้องผสมน้ำเพื่อเป็นปุ๋ยชีวภาพ (รดต้นไม้)
- วิธีใช้
1. ไม่ต้องผสมน้ำเมื่อนำไปเทใต้ถุนบ้านที่อยู่ใกล้คลอง หรือเทลงคลองได้ทันที
  2. ถ้าใช้รดต้นไม้เพื่อบำรุงต้องผสมน้ำสัดส่วน 1 : 1000
- ผลที่ได้
1. ลดกลิ่น เพิ่มความสดใสสะอาดให้กับน้ำในคลอง
  2. ต้นไม้เติบโต

สรุปได้ว่ากิจกรรมทำน้ำหมักชีวภาพสามารถดึงชาวบ้านออกมามีส่วนร่วมกับเครือข่ายประมงพื้นบ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรมุ่งเน้นสนใจแก้ไขปัญหาความยากจนให้มากกว่านี้ เนื่องจากปัญหาความยากจนเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชาวบ้านชัดเจน การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความยากจนหมดไปความเหลื่อมล้ำทางสังคมก็จะลดลงโดยอัตโนมัติ

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประมงพื้นบ้านควรมุ่งเน้นการออมให้เป็นกิจกรรมที่ต้องทำกันถาวรหน้า ผลักดันกองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนประมงพื้นบ้านและส่งเสริมกองทุนการออมแห่งชาติให้เกิดขึ้นจริงตามพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการออมให้กับสมาชิกได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ ชักรถรับจ้าง แม่บ้าน ค้าขาย นักเรียน นักศึกษา คนไทยที่มีอายุ 15 – 60 ปี ไม่เป็นข้าราชการหรือมีประกันสังคม

5. องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนการสอน

การวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านได้ดำเนินการพร้อมกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รายวิชาที่เกี่ยวข้องได้แก่ รายวิชา 2062209 การจัดองค์กรท้องถิ่น รายวิชา 2062105 การวางแผนและการบริหารโครงการ รายวิชา 2062207 การวิเคราะห์และการบริหารโครงการ รายวิชา 2062105 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ รายวิชา 2064233 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต และรายวิชา 2063102 จริยศาสตร์และความเป็นธรรมทางสังคมสามารถสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการการเรียนการสอนกับการวิจัยได้ดังนี้

1. กิจกรรมที่ทำมากกว่า 2 ครั้ง นักศึกษากับชาวบ้านเริ่มตั้งคำถามว่าจะหาวิธีทำงานที่ดีที่สุดได้หรือไม่อย่างไร ยกตัวอย่างการทำงานน้ำหมักชีวภาพจากหยวกกล้วยกับการทำจุลินทรีย์บอลล เมื่อทำครั้งแรกรู้สึกว่ายากและทำไม ทำไมต้องทำตามหลังจากทำสำเร็จจนถึงขั้นตอนออกไปแจก และในพื้นที่จะพบว่าได้รับความสนใจจากคนในชุมชนว่าเมื่อทิ้งในบริเวณที่มีกลิ่นจากการต้มปลา กะตัก (น้ำทิ้ง เศษปลา) กลิ่นหายไป น้ำในคลองเริ่มใส น้ำหมักชีวภาพที่พวกเขาช่วยกันทำ กับพี่ชาวบ้านสามารถนำไปใช้ได้จริง เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำครั้งที่สอง ตัวแทนนักศึกษากับผู้นำชุมชนสามารถประสานงานกันเองได้อย่างดีจนงานออกมาสำเร็จ เมื่อนักศึกษาต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งกำหนดให้ทำโครงการบริการสาธารณะจึงสามารถนำประสบการณ์ไปต่อยอดได้

2. นักศึกษาที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมการวิจัยเริ่มตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมว่าเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวพบเห็นทั่วไปไม่ได้มีปัญหาคความเหลื่อมล้ำเฉพาะที่เครือข่ายประมงพื้นบ้านเท่านั้น ความเหลื่อมล้ำต่ำสูง รวยยากจน การเข้าถึงทรัพยากร โอกาสการทำมาหากิน รวยกระจุกจนกระจายเกิดขึ้นจริงในสังคม การลงพื้นที่สอบถามปัญหาได้มีการพูดคุยพบปะกับผู้คน หลากหลายทั้งข้าราชการ พ่อค้า แม่ค้าในตลาด นักการเมืองท้องถิ่นและชาวประมงพื้นบ้านทำให้นักศึกษาได้มองเห็นจุดมุ่งหมายการศึกษาของตนเองได้ชัดเจนไม่ใช่เรียนไปเรื่อยๆ การตั้งใจเรียนของนักศึกษาในภาพรวมจึงเกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองได้เพิ่มศักยภาพเพื่อระดับคุณภาพชีวิตต่อไป

3. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ได้มีแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนจำนวนมาก ที่ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานล่วงหน้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีทำให้ผู้เรียนได้เปิดโลกกว้างทางการศึกษาในรายวิชาของหลักสูตรมองเห็นสู่ทางการประกอบอาชีพในอนาคต พร้อมกับซึมซับวิถีชีวิตชุมชนชายฝั่งภาคตะวันออก

4. การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่อย่างต่อเนื่องนั้น ทำให้มองเห็นว่ามหาวิทยาลัยกับชุมชนท้องถิ่นควรทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดซึ่งจะส่งผลดี ผลทางบวกต่อชุมชนและมหาวิทยาลัย ชุมชนให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยมากขึ้น เห็นว่าเป็นที่พึ่งพิงยามมีปัญหาได้ สามารถเป็นสติปัญญาให้กับชุมชนได้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษาออกพื้นที่ให้มากที่สุด

5. การเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ได้เดินมาถึงหลังยุคสมัยใหม่แล้วอย่างแท้จริง การลงไปคลุกคลีกับปัญหาวิถีชีวิตของเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีนำไปสู่การทำโครงการกิจกรรมที่บูรณาการกับการเรียนการสอนรายวิชาของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ทำให้ทราบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยภายนอก การเมืองการปกครองที่นำโดยทหารทำให้โลกไม่ยอมรับ ยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาได้กดดันผ่านประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคประมงที่มีการบังคับใช้กฎหมายระเบียบที่มากขึ้น

การเรียนการสอนของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีการจัดเวทีเสวนาปัญหาเหล่านี้จนทำให้เสียง
ปัญหาได้ยื่นไปในวงกว้าง

6. องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

การวิจัยรูปแบบและกระบวนการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมของเครือข่ายประมง
พื้นบ้านตราดและจันทบุรีด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาชาวบ้านพบว่าระดับ
คุณภาพชีวิตของชาวบ้านเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีอยู่ในระดับปานกลางโดย
วิเคราะห์จากองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่ด้านตามเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัย
โลกชุดย่อฉบับภาษาไทยได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้าน
สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์และเวทีเสวนาสามารถสังเคราะห์
ได้ว่าคุณภาพเครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีเป็นไปในภาวะปานกลาง ผู้คนส่วนใหญ่มีชีวิต
ไปตามอรรถภาพประกอบอาชีพสุจริตไม่มีเหตุร้ายแรงจนเป็นภัยสังคม ผู้วิจัยพบว่าด้านสิ่งแวดล้อม
เครือข่ายประมงพื้นบ้านตราดและจันทบุรีได้เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวข้องกับปัญหาทรัพยากร
ร่อยหรอเกิดจิตสำนึกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูทรัพยากรแต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นไปภายใต้แกนนำ
จากหน่วยงานภาครัฐขณะเดียวกันมีบางส่วนขับเคลื่อนฟื้นฟูทรัพยากรได้ เช่น การทำธนาคารปู
การทำบ้านปลา การทำจูลินทรีย์บอล การทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี